

RESUMÉ

V této práci jsme zkoumali částečně nové a originální myšlenky anglického vědce, fyzika a teologa Johna Charltona Polkinghornea.

Seznámili jsme se s důležitými mezníky jeho dosavadního života, s jeho profesním vývojem, který sledoval nejprve kariéru v částicové fyzice a po čase její změnu, když odešel do semináře a posléze do venkovské farnosti jako kněz anglikánské církve. Viděli jsme, že již tenkrát připravoval publikace, které měly vyjasnit vztah vědy a víry, který byl pro něj osobně zajímavý. Zvláště potom, co se navrátil na univerzitní půdu, tak tematizoval mnoho aspektů dialogu mezi teologií a přírodními vědami. Jeho myšlenkou bylo pomoci napravit neblahý stav, kdy teologické myšlení bylo ovlivněno zastaralým mechanistickým světovým názorem.

Jeho metodologický a filosofický postoj se dá charakterizovat jako kritický realismus, strukturální redukcionismus a monismus s duálními aspekty. Působení části a celku popisuje názvy *upward* a *downward causation*. Pro soudobou přirozenou teologii, kterou provádí v kontextu metodologického sjednocení věd uvádí jako základy: respekt k vědeckým poznatkům (diskutuje věrohodnost vědeckých teorií a jejich přijatelnost), respekt k teologii (vychází z obecných náboženských situací) a respekt k realitě, která poukazuje na První a Poslední Realitu. Teologie v jeho pohledu, díky Stvoření, by měla zahrnovat celý svět a ne jen se soustředit na člověka, jak je dnes často zvykem. Uznává jednotnost světa (ontologie), ale rozdílnost poznání (epistemologií a metodologií).

Křesťanské zjevení Boha v izraelském národě a osobě Pána Ježíše Krista chápe také z pozice přirozené teologie jako něco, o čemž mluví tradice (anglikánské) církve. Při svém uvažování o základech „jazyka“ teologie a vědy uvádí jejich rozdíly i analogie, z nichž pak čerpá praktické poznatky pro křesťanskou spiritualitu.

Ve svých spisech podrobně popisuje hlavní události dějin spásy a jejich rozbor z pozic kritického realismu. Zajímá se o způsoby Božího působení ve světě a zaujímá postoj odlišný než teologie procesu. Otevřenost, flexibilita a jemnost světa, kterou pozoruje, mu umožňují, aby hovořil o budoucí eschatologické naději, kterou spatřuje v panentheismu.

V této práci jsme díky jejímu rozsahu i našim omezeným časovým a dalším možnostem nebyli schopni pojednat téma, jak by si zasloužilo, natož pak vyčerpávajícím způsobem. Přesto se domníváme, že poslouží jako vhodný úvod do oblastí Polkinghorneova myšlení a že jsme tím, že jsme uvedli a představili jeho dílo, podívali se na jeho přínos pro dialog mezi teologií a přírodními vědami a načrtli jeho budoucí témata a možnosti vývoje, splnili zásady pro její vypracování. Polkinghorneovy práce, přestože nejsou vždy úplně systematické, jsou dobře srozumitelné.

Budoucí vývoj tohoto dialogu nebude pouze teoretický, ale také praktický, poněvadž se bude zabývat otázkami etiky a snad i životního prostředí.

Zcela jistě je dialog mezi teologií a přírodními vědami otevřené téma, které v budoucnu asi dozná ještě značných změn, ale základní metodologické otázky jsou Polkinghornem řešeny dle našeho soudu velice dobře.